Univerza v Ljubljani

Fakulteta za elektrotehniko

Timotej Gašpar

Vodenje robota v stiku s podajnim objektom

Magistrsko delo

Mentor: prof. dr. Aleš Ude

Somentor: dr. Leon Žlajpah

Zahvala

Zahvalil se bi rad staršem za popolno podporo pri študiju, bratu, ker me je motiviral čeprav tega ni vedel ter partnerki, ker je vedela kaj je treba reč v katerem trenutku. Zahvalil bi se tudi somentorju Leonu Žlajpahu, ker mi je z izkušnjami ogromno pomagal.

Vsebina

1	Uvo	od	5
2	Rol	ootski manipulator PA-10 in senzor sile JR3	7
	2.1	Robotski manipulator PA-10	7
		2.1.1 Denavitt - Hartemberg parametri za robotski manipulator PA-10	7
	2.2	Servo Krmilnik	8
		2.2.1 Komunikacija z ARCNET vmesnikom	10
	2.3	Senzor sile in navorov - JR3	12
3		P strežnik za komunikacijo s krmilnikom robota ter senzor-	
	jem	JR3	15
	3.1	ARCNET strežnik	15
	3.2	JR3 strežnik	16
	3.3	Združitev ARCNET in JR3 strežnika	17
	3.4	Razlogi za strežnik	17
4	Adı	mitančno krmiljenje	19
	4.1	Teorija	19
	4.2	Implementacija	22

vi Vsebina

	4.3	Rezultati	22
5	Krn	niljenje z inverzno dinamiko	23
	5.1	Teorija	23
	5.2	Implementacija	23
	5.3	Rezultati	23
6	Rez	ultati	25
7	Sim	ulink knjižice	27
8	Zak	ljuček	29
\mathbf{A}	App	pendix 1	35
В	App	pendix 2	37
\mathbf{C}	App	pendix 3	39
D	\mathbf{Pre}	dloge za navajanje literature - baza BibTex	41

Seznam slik

2.1	Dimenzije roke za identifikacijo D-H parametrov	8
2.2	Skica robotskega mehanizma PA 10	Ć
2.3	Način za krmiljenje robota	12
4.1	Povratna zanka za krmiljenje kota v sklepu	20
4.2	Bločna shema krmiljenja referenčne lege vrha robota	21

viii Seznam slik

Seznam tabel

1	Veličine in simbo	oli .												X
2.1	D-H parametri													8

x Seznam tabel

Seznam uporabljenih simbolov

V pričujočem zaključnem delu so uporabljeni naslednje veličine in simboli:

Veličina / ozn	Enota				
Ime	Simbol	Ime	Simbol		
čas	t	sekunda	S		
frekvenca	f	Hertz	Hz		
tlak	p	Pascal	Pa		
sila vzgona	$oldsymbol{f}_{ ext{vz}}$	Newton	N		
gostota	ho	-	${\rm kg/m^3}$		
masa telesa	$m_{ m t}$	kilogram	kg		
vhodna napestost	$U_{ m vh}$	volt	V		
Jacobijeva matrika	J	-	-		

Tabela 1: Veličine in simboli

Pri čemer so vektorji in matrike napisani s poudarjeno pisavo. Natančnejši pomen simbolov in njihovih indeksov je razviden iz ustreznih slik ali pa je pojasnjen v spremljajočem besedilu, kjer je simbol uporabljen.

Povzetek

Ključne beseda: beseda1, beseda2, beseda3

Povzetek 2

Abstract

The thesis addresses ...

Key words: word1, word2, word3

4 Abstract

1 Uvod

Uvod

2 Robotski manipulator PA-10 in senzor sile JR3

2.1 Robotski manipulator PA-10

Celotno delo, ki je v tem delu je bilo narejeno na robotskem mehanizmu Portable General Purpose Intellient Arm - PA10, proizvajalca Mitsubishi Heavy Industries. Gre za serijskega robota s sedmimi sklepi. Robotska roka tehta 36 kg in ima nosilnost 10 kg. Servo motorji v sklepih se napajajo preko izmenične napetosti. Prenosi med v sklepih so realizirani s mehanizmom harmonic drive. Proizvajalec navaja, da lahko bazo robota pritrdimo v katerokoli lego. To pomeni, da ga lahko fiksiramo bodisi na tla, na stane ali na strop. Za namene tega dela je bila baza robota fiksirana na tla.

2.1.1 Denavitt - Hartemberg parametri za robotski manipulator PA10

Robotski mehanizem PA-10 ima 7 prostostnih stopenj razporejenih tako, da spominjajo na človeško roko. Prvi trije sklepi so označeni kot ramenskio sklepi (shoulder), S1, S2, S3. Naslednja dva sta označena kot komolčni sklepi (elbow), E1, E2. Zadnja dva sklepa pa sta označena kot zapestna (wrist), W1, W2. Ker ima robot več kot 6 prostostnih stopenj ga uvrščamo med redundantne mehanizme. Vsi sklepi so rotacijski.

Proizvajalec v dokumentaciji navaja zadostno količino podatkov, da lahko

	Shoulder reach	: 315mm (base surface to S2)
A man lamath	Upper arm	: 450mm (S2 to E1 axes)
Arm length	Lower arm	: 500mm (E1 to W1 axes)
	Wrist reach	: 80mm (W1 to mechanical interface side)

Slika 2.1: Dimenzije roke za identifikacijo D-H parametrov

i	α_{i-1}	a_{i-1}	d_i	θ_i
1	0	0	0.315	q1
2	$-\frac{\pi}{2}$	0	0	q2
3	$\frac{\pi}{2}$	0	0.45	$q\beta$
4	$-\frac{\pi}{2}$	0	0	q4
5	$\frac{\pi}{2}$	0	0.5	q5
6	$-\frac{\pi}{2}$	0	0	q6
7	$\frac{\pi}{2}$	0	0.08	q7

Tabela 2.1: D-H parametri

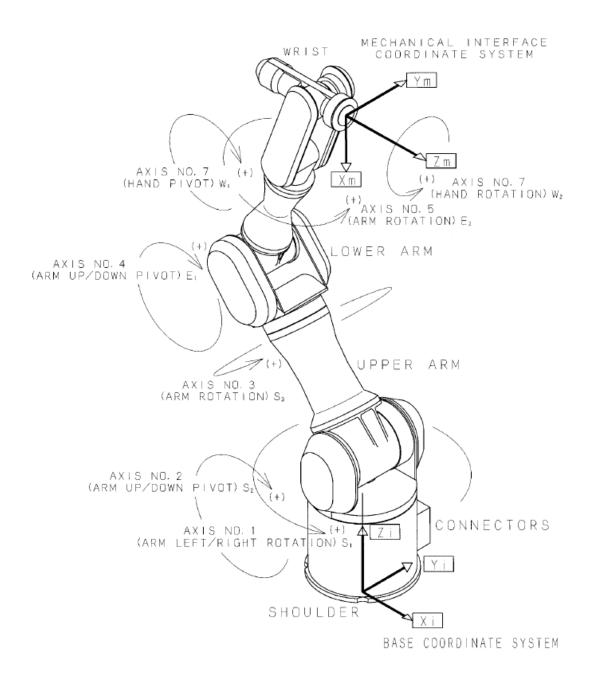
uporabnik sam zgradi kinematičen model robota. S poznavanjem razdalj in postavitev sklepov je moč definirati Denavit-Hartenberg (kasneje D-H parametri) parametre.

S pomočjo D-H parametrov lahko definiramo geometrijski model robota oz. transformacijsko matriko $A_{PA10} = A_1 \times A_2 \times ... \times A_7$, ki nam preslika koordinate iz koordinatnega sistema baze (x_{base}) v koordinatni sistem na vrhu robota (x_{PA10}) v odvisnosti od kotov v sklepih. Tako velja relacija

$$x_{PA10} = A_{PA10} \times x_{base}$$

2.2 Servo Krmilnik

Proizvajalec ob robotskem mehanizmu dostavi tudi krmilnik. V krmilniku je so štiri ločeni krmilniki za servo motorje. Vsak servo krmilnik krmili dva sklepa 2.2 Servo Krmilnik 9

Slika 2.2: Skica robotskega mehanizma PA 10

razen enega. Krmilnik omogoča vodenje na dva načina. Prvi način predvideva, da motorje krmilimo navorno, drugi pa hitrostno. Razlika je tudi v regulatorjih. Navorno krmiljenje je realizirano z analognim P regulatorjem toka, hitrostna regulacija pa je realizirana z digitalnim PI regulatorjem s frekvenco priblićno 1500 Hz.

Na zadnji strani krmilinka je stikalo s katerim lahko priklopimo med načinom delovanj imenovanim "Teach Mode" ter "Run mode". Ko je krmilnik nastavljen na "Teach Modešo hitrosti v sklepih omejene tako, da se lahko vrh robota premika s maksimalno hitrostjo 250 mm/s

Ob vžigu krmilnika se parametri za vodenje robota naložijo iz EEPROM tabele v RAM. Med temi parametri so recimo tudi ojačanje proporcionalnega ter integracijskega dela regulatorja, limite posameznih stopenj, razmerje prenosa zobnikov, itd.

Referenčne navore ali hitrosti v sklepih na servo krmilniku nastavljamo preko zunanjega vmesnika. Krmilnik ima ARCNET vmesnik, ki podpira serijsko komunikacijo po ARCNET protokolu. Krmilink ima ločen konektor za vhod (Rx) ter izhod (Tx). Uporabljena so optična vodila. Za komunikacijo s servo krmilnikom je bil v namen tega dela narejen vmesnik, ki je podrobneje opisan v poglavju XXX.

2.2.1 Komunikacija z ARCNET vmesnikom

ArcNET vmesnik na krmilniku skrbi za komunikacijo med servo krmilniki ter visokonivojskim vmesniku. Dovoli hitrost komunikacije do 5 Mb/0.s Njegova naloga je interpretirati dobljene pakete, primerno nastaviti parametre na servo krmilniku ter posredovati primeren odgovor višjenivojskemu vmesniku. Ko višjenivojski vmesnik ne pošilja nobenih ukazov je ARCNET vmesnik v čakanju. V tem stanju čaka na primerno sestavljen paket. Vsak paket se začne z veliko tiskano črko zapisano v 8-bitnem ASCII formatu. Z različnimi črkami lahko izberemo različna stanja oz. načine delovanja ARCNET vmesnika:

2.2 Servo Krmilnik 11

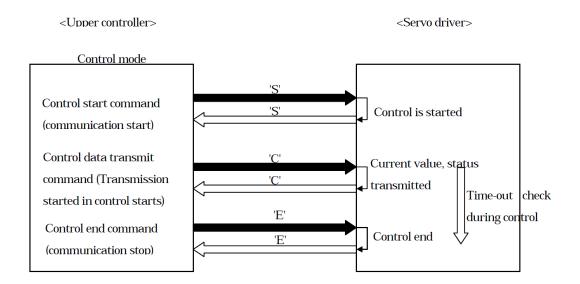
- Izpis EEPROM tabele
- Vpis v EEPROM tabelo
- Vpis v RAM tabelo
- Kopiranje iz RAM v EEPROM tabelo
- Postavitev kotov na ničelno vrednost
- Sporstitev zavor
- Vodenje sklepov

Tako lahko uporabnik poljubno spremeni razne parametre, ki se uporabljajo za vodenje robota. Možno je na primer spremeniti ojačanja PI regegulatorja, vendar se teh funkcionalosti v tem delu ni podrobneje raziskalo saj ni bilo potrebe po tem.

V tem delu se je v večini uporabljalo način za vodenje sklepov. Ta način se izbere tako, da se ARCNET vmesniku najprej pošlje ukaz, ki se začne z velikim tiskanim S (ASCII DEC 65), nadaljuje se s pošiljanjem paketov, ki se začnejo s veliko tiskano črko C (ASCII DEC 67) ter zaključi s tem, da se pošlje paket, ki se začne z velikim tiskanim E (ASCII 69). Pri tem načinu delovanja je potrebno posvetiti nekaj pozornosti hitrosti pošiljanja, saj, če paketi ne pridejo v intervalu specificiranem na krmilniku bo ARCNET vmesnik šel iz tega načina delovanja nazaj na način čakanje.

Paket, ki se začne s C in nosi podatke o krmiljenju sklepov robota je velik 35 bajtov, 5 za vsak sklep. Prvi bajt je kontrolni in samo prvi trije biti nosijo podatke o vodenju:

- 1. vklop ali izklop mehanske zavore (1 vklop, 0 izklop)
- 2. vklop ali izklop servo motorja (1 vklop, 0 izklop)

Slika 2.3: Način za krmiljenje robota

3. izbira navornega ali hitrostnega načina (1 - navorni, 0 - hitrostni)

Drugi in tretji bajt nosijo podatek o referenčnem navoru na sklepu. Ta podatek bo uporabljen le, če je servo motor nastavljen na navorni način delovanja. Dvo bajtni podatek pa je v formatu 0.001 Nm/digit. Četrti in peti bajt nosijo podatek o referenčni hitrosti na sklepu. Podatek je tako kot pri navornem delovanju v uporabi le, ko vodimo servo motor na hitrostnem načinu. Dvo bajtni podatek je v formatu 0.0002 rad/s/digit.

2.3 Senzor sile in navorov - JR3

Za namene tega dela se je med vrhom robota ter prijemalom pritrdilo senzor sil JR3. Senzor nam omogoča merjenje sil in navorov v X, Y in Z smeri. Sensor je narejen iz uporovnih lističev porazdeljenih po notranjosti. Iz specifikacij senzorja je razvidno, da uporablja 8 uporovnih lističev. S tem, ko na senzor deluje zunanja sila ali navor, se upornost na uporovnih lističih spremeni. Senzor sile JR3 ima v svoji notranjosti poleg uporovnih lističev še AD-pretvornik. Iz senzorja tako dobimo podatke o navoru v digitalnem zapisu. Senzor se navadno priključi preko

6 ali 8 pinskega kabla na osebni računalnik, na katerem je kartica, ki skrbi za digitalno obdelavo signala. Kartice na osebnem računalniku so v ISA ali PCI izvedbi. Za potrebe tega dela se je uporabljala kartica na ISA vodilu. Na kartici je vezje za digitalno procesiranje signalov. V dokumentaciji kartice so opisani trije nizkoprepustni filtri z različnimi mejnimi frekvencami. V tem delu se je uporabilo filter z mejno frekvenco 500 Hz.

3 UDP strežnik za komunikacijo s krmilnikom robota ter senzorjem JR3

V prejšnjem poglavju so bile opisane mehanske (robotski mehanizem PA-10 in krmilik mehanizma) in senzorne (senzor sile JR3) komponente, ki se jih je za to delo uporabljalo. Vendar pa ni nobena od uporabljenih mehanskih ali senzornih komponent imela delujočega programskega dela. Za potrebe izvedbe tega dela je tako bila narejena primerna programska oprema, da je omogočala uporabo mehanske ter senzorne opreme. Nastal strežnik za komunikacijo s krmilnikom robota po ARCNET mreži. Sledil je program za prebiranje vrednosti izmerjenih sil ter navorov iz senzorja JR3.

V naslednjih poglavjih se bo podrobneje opisalo delovanje obeh programov ter končni izdelek, ki predstavlja UDP strežnik. Vsa programska oprema, ki bo opisana je bila zgrajena v programskem jeziku C ter na operacijskem sistemu CentOS Linux z jedrom Kernel 2.6. Razlog za tem je, da je dokumentacija [1], ki je bila najdena na internetu in opisuje oporabo ARCNET kartic, opisovala postopke za Kernel 2.6.

3.1 ARCNET strežnik

V poglavju 2.2.1 je opisan ARCNET vmesnik na krmilniku robota. Opisana so stanja vmesnika in kakšne so zahteve za preklapljanje med njimi. V tem poglavju bo opisano vse potrebno za vspostaviti komunikacijo z krmilnikom robota po

ARCNET protokolu.

Uporabnik, ki bi želel uporabljati PCI kartico na računalniku za komunikacijo po ARCNET omrežju mora najprej zagotoviti ustrezne gonilnike. Tej so na razpolago v [1]. Gonilnik se doda v Linux okolju kot modul. Po uspešnem zagonu gonilnika lahko uporabnik vspostavi ARCNET mrežo s standardno Linux komando ifconfig in sicer na sledeč način:

ifconfig arc0 192.168.1.1

Od tukaj dalje lahko uporabnik razvija programsko opremo. V primeru tega dela so avtorji uporabljali programski jezik C. Avtorji tega dela so od tega koraka dalje začeli razvijati strežnik za posredovanje ukazov pridobljenih iz UDP omrežja na ARCNET omrežje. UDP omrežje se je uprablilo zato, ker lahko dosegamo visoke hitrosti prenosa podatkov, hkrati pa omogoča možnost hitrega ukrepanja v primeru izguba paketov. Avtorji tega dela so razvili strežnik, ki deluje s frekvenco 500 Hz. To se zagotavlja z onemogočanjem uporabe namizja ter uporabo Linux C funkcije clock_gettime(clockid_t clk_id, struct timespec *tp);. Funcija vrne vrednost sistemskega časa. S večkratnim klicom te funkcije lahko vidimo kolko sistemskega časa je minilo od enega do drugega klica. S tem lahko zagotovimo, da program deluje s neko konstantno frekvenco.

3.2 JR3 strežnik

Senzor sil in navorov JR3 ima se lahko povezuje z osebnim računalnikom preko kartice, ki se priključi na vodilo ISA (starejši standard) ter kartice, ki se priključi na vodilo PCI (novejši standard). Na uporabljenem računalniku za potrebe tega dela je nameščena kartica na vodilu ISA. Ker je standard starejši je podjetje prenehalo s podporo tega standarda. Kot posledica tega so avtorji tega dela razvili svojo programsko opremo za komunikacijo z notranjimi registri kartice. Osnovne informacije o podatkih do katerih lahko dostopamo po registrih se nahajajo v dokumentaciji [2], ki jo priloži proizvajalec. Dokumentacija navaja, da v kolikor

želi uporabnik odčitati vrednost sile ali navora Fx mora tako prebrati osnovno vrednost F_s na registru imenovanem (full scale), jo pomnožiti z vrednostjo F_f , ki je na registru izbranega filtra (current force). Na zadnje more to vrednost delit s konstanto K_p , da pretvori v prave enote (N ali Nm).

$$F_x = \frac{F_s \cdot F_f}{K_p} \tag{3.1}$$

Ker senzor meri silo in navor v treh smereh je potrebno opraviti izračun za vsako dimenzijo posebej.

3.3 Združitev ARCNET in JR3 strežnika

3.4 Razlogi za strežnik

4 Admitančno krmiljenje

Robotski mehanizem PA-10 je industrijski robot s segmenti iz pretežno litega železa. Segmenti imajo relativno veliko maso, sklepi pa relativno visoko trenje. Lahko predpostavimo, da ima manipulator veliko lastno impendanco. Avtor v [3] za take mehanizme predlaga admitančno vodenje. To pomeni, da se silo, ki deluje na vrh robota meri s senzorjem sil. To bi lahko naredili tudi posredno z merjenjem navorov v sklepih vendar bo o tem več v poglavju 5.

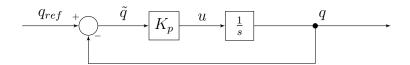
V nadaljevanju bo opisana potrebna teorija za admitančno vodenje mehanizmov. Začelo se bo z vodenjem pozicije v notranjih koordinatah, prešlo na vodenje pozicije v zunanjih koordinatah nato pa še opisalo admitančno vodenje.

4.1 Teorija

V poglavju 2.2 je opisano, da ima servo krmilnik proporcionalno diferencirni regulator za regulacijo hitrosti v sklepih. Za namen poenostavitve bomo robotski mehanizem aproksimirali kot integrator $\frac{1}{s}$. Spomnimo, da krmilnik robota prejme kod vhodne veličine hitrosti v sklepih (ω), vrne pa kote v sklepih (q). Iz tega sledi enostavna regulacijska enačba:

$$\mathbf{u} = \mathbf{K}_{p} \cdot \tilde{\mathbf{q}} \tag{4.1}$$

$$\tilde{\mathbf{q}} = \mathbf{q}_{ref} - \mathbf{q} \tag{4.2}$$

Slika 4.1: Povratna zanka za krmiljenje kota v sklepu

Slika 4.2 prikazuje enostavno regulacijsko shemo, ki je uporabljena za krmiliti robota v notranjih koordinatah. Čas, ki ga motor porabi, da pride iz začetne v referenčno lego je proporcionalen ojačanju K_p .

Iz tega znanja je sedaj moč realizirati regulacijo v zunanjih koordinatah. Najprej opisati napako vrha robota. Naj bo x_ref željena lega vrha robta in naj bo x trenutna lega. Iz tega sledi enačba napake:

$$\tilde{\mathbf{x}} = \mathbf{x}_{ref} - \mathbf{x} \tag{4.3}$$

Napa

Vendar pa je potrebno pred tem poznati kinematični model robota. V poglavju 2.1 so bili opisani D-H parametri robota. Avtorji v [4] opišejo kako zapisati kinematiko robota. Potrebno je zapisati Jacobijevo matriko J. Z Jacobijevo matriko lahko zapišemo relacijo med spremembo zunanjih koordinatah (vrh robota) ter spremembo notranjimi (koti v sklepih):

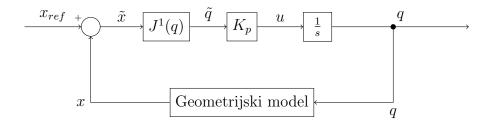
$$\dot{\mathbf{x}} = \mathbf{J}(q) \cdot \dot{\mathbf{q}} \tag{4.4}$$

Ker je pri Jacobijevi matriki govora o relaciji med spremebami, se lahko kot spremembo tudi uporabi napako. Z uporabo enačb 4.1, 4.3 in 4.4 je moč zapisati enostaven proporcionalni regulator pozicije vrha robota.

Z obratom enačbe 4.4 se izpostavi \tilde{q} :

$$\tilde{\mathbf{q}} = \mathbf{J}^{-1}(q) \cdot \tilde{\mathbf{x}} \tag{4.5}$$

4.1 Teorija 21

Slika 4.2: Bločna shema krmiljenja referenčne lege vrha robota

Sedaj je mogoče regulirni signal, ki krmili hitrost v sklepih robota tako, da bo vrh robota dosegel referenčno lego:

$$\mathbf{u} = \mathbf{K}_p \cdot \mathbf{J}^{-1}(q) \cdot (\mathbf{x}_{ref} - \mathbf{x}) \tag{4.6}$$

Avtor v [5] opiše, da se mehanski sistem, ki je voden na ta način obnaša kot mehanski sistem z n - dimenzionalno vzmetjo v notranjih koordinatah. Togost omenjene vzmeti pa določa ojačanje K_p .

Za doseči admitančno vodenje je na tem mestu potrebno še vpeljati podatek o silah in navorih, ki delujejo na vrhu robota. Kot omenjeno v poglavju 3 je bil na vrh robota pritrjen senzor sil in navorov JR3. Odčitke senzorja sile bo označen z črko h. V nadaljevanju bo opisano vodenje pozicije vrha robota z upoštevam željene sile na vrhu robota.

Naj bo napaka v željeni sili definirana kot:

$$\tilde{\mathbf{h}} = \mathbf{h}_{ref} - \mathbf{h} \tag{4.7}$$

Napako bi bilo mogoče sedaj ojačati in direktno pripeljati v regulator. Vendar pa avtorji v tem delu predlagajo, da se to napako superponira referenčni legi robota. Na ta se doseže to, da je robot postavljev neko lego in šele tam deluje z neko silo. V nadaljevanju bo predpostavljeno, da je referenčna sila enaka nič. Na ta način se enačba napake sile poenostavi na $\tilde{\mathbf{h}} = \mathbf{h}$.

Napako sile prištejemo referenčni pozicijo po tistem, ko jo ojačamo z matriko ojačanj \mathbf{K}_h . Matrika je diagonalna K_h in pove, koliko je vrh robota podajen v

posamezne smeri. Novo referenčno pozicijo se bo označilo z $\mathbf{x}_{ref}^*.$

$$\mathbf{x}_{ref}^* = \mathbf{x}_{ref} + \tilde{\mathbf{h}} \tag{4.8}$$

Z vstavitvijo enačbe 4.8 v 4.6 je mogoče zapisati celotno regulacijsko enačbo za vodenje robota v zunanjih koordinatah z upoštevanjem delovanja zunanjih sil na vrh robota.

$$\mathbf{u} = \mathbf{K}_p \cdot \mathbf{J}^{-1}(q) \cdot (\mathbf{x}_{ref} + \tilde{\mathbf{h}} - \mathbf{x})$$
(4.9)

4.2 Implementacija

4.3 Rezultati

5 Krmiljenje z inverzno dinamiko

- 5.1 Teorija
- 5.2 Implementacija
- 5.3 Rezultati

6 Rezultati

26 Rezultati

7 Simulink knjižice

Ob nastajanju tega dela so bile razvite razne simulink knjižnice za krmiljnenje robota PA10. Namen teh je omogočiti uporabo robotskega mehanizma PA10 osebam, ki niso seznanjene z vsemi podrobnosti.

8 Zaključek

30 Zaključek

Literatura

- [1] A. Pennarun, "Linux ARCnet HOWTO." Dosegljivo: http://apenwarr.ca/arcnet/howto/index.html. [Dostopano: 6. 17. 2015].
- [2] I. JR3, "JR3, DPS-based force sensor recveivers, software and installation manual." Dosegljivo: http://apenwarr.ca/arcnet/howto/index.html. [Dostopano: 6. 17. 2015].
- [3] M. Mihelj, *Vodenje robotov*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Založba FE in FRI, 2011.
- [4] T. Bajd, M. Mihelj, J. Lenarčič, A. Stanovnik in M. Munih, *Robotika*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Založba FE in FRI, 2008.
- [5] M. Mihelj, T. Bajd in M. Munih, Vodenje robotov. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Založba FE in FRI, 2011.

32 Literatura

Dodatek

34 Dodatek

A Appendix 1

36 Appendix 1

B Appendix 2

38 Appendix 2

C Appendix 3

Postopek dela:

40 Appendix 3

D Predloge za navajanje literature baza BibTex

```
@ARTICLE{clanek1,
   author = "L[eslie] A. Aamport",
   title = "The Gnats and Gnus Document Preparation System",
   journal = "\mbox{G-Animal's} Journal",
   year = 1986,
   volume = 41,
   number = 7,
   pages = "73-77",
   month = jul,
@BOOK{knjiga1,
   author = "Donald E. Knuth",
   title = "Seminumerical Algorithms",
   publisher = "Addison-Wesley",
   address = "Reading, Massachusetts",
   year = "1981",
}
@INPROCEEDINGS{vzborniku,
   author = "Alfred V. Oaho and Jeffrey D. Ullman and Mihalis Yannakakis",
   title = "On Notions of Information Transfer in {VLSI} Circuits",
   editor = "Wizard V. Oz and Mihalis Yannakakis",
```

```
booktitle = "Proc. Fifteenth Annual ACM" # STOC,
  pages = "133--139",
  month = mar,
  year = 1983,
  address = "Boston",
  publisher = "Academic Press",
}

@misc{spletna_stran,
  author = "LLC",
  title = "{MS Windows NT Kernel Description [Online]}",
  howpublished = "Dosegljivo: \url{http://web.archive.org}",
  note = "[Dostopano: 19. 4. 2013]"
}
```